

Hukuk Çevirisinde Duygusal Zekânın Önemi ve Karar Mekanizmasına Etkisi*

ÖĞR. GÖR. DR. BÜŞRA ÖZER ERDOĞAN^{1**}

Öz

Özel alan çevirilerinin en zorlarından biri olarak görülen hukuk çevirisi, küreselleşen dünyada her geçen gün önem kazanmaktadır. Bu nedenle, hukuk çevirmenlerinin hem bilişsel hem duygusal alanda çeşitli yeteneklere sahip olmaları kaliteli ve doğru hukuk metnlerinin ortaya çıkmasında ve dolayısıyla bu metinlere dayanarak oluşturulan hukuk kararlarının doğruluğunda pay sahibidir. Hukuk çevirmenlerinden, çeviri yaptıkları dillere uzman seviyesinde hâkim olmalarının yanında, temel hukuk bilgisine sahip olmaları ve farklı terim ve kullanımların kültürel karşılıklarını anlayıp ifade etmekte yetkin olmaları beklenir. Farklı hukuk sistemlerinde karşılık bulan terimlerin doğru çevrilmesi kadar, çevirmenlerin kişisel, duygusal ve sosyal yetkinliklerini kapsayan duygusal zekâlarını kullanarak kişilerin duygularını derinlemesine anlayıp doğru bir şekilde aktarmaları adalet sisteminde doğru kararlar alınması için oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, betimsel nitel araştırma yöntemiyle 4 hukukçudan ve 5 hukuk çevirmeninden oluşan bir odak grup ile yapılan görüşmelerin analiz edilerek hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâlarının önemine ve karar mekanizmasına olası etkisine vurgu yapmaktır. Bu çalışma, hukuk çevirisi alanında daha önce hiç çalışılmamış bir konu olması nedeniyle, hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâ becerilerinin geliştirilmesine olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak, adalet sisteminde en doğru kararların alınabilmesi için hukuk çevirmenlerinin stres yönetimi, empati ve iletişim becerileri, duyguları anlama, ifade etme ve aktarma yeteneği gibi bilişsel olmayan yeteneklerinin güçlü olması ideal olan ve hedeflenen olmalıdır.

Anahtar sözcükler: çevirmen, duygusal zekâ, hukuk çevirisi, hukuk çevirmeni, bilişsel olmayan beceriler.

IMPORTANCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN LEGAL TRANSLATION AND ITS EFFECT ON LEGAL DECISION MECHANISM

Abstract

Legal translation, which is seen as one of the most difficult translation types, is gaining more importance day by day in the globalizing world. For this reason, the fact that legal translators have various abilities in both cognitive and sensory fields has a role in the quality of translated legal texts, hence in the accuracy of legal decisions based on these texts. Legal translators are expected to have basic legal knowledge and to be competent in understanding and expressing the cultural equivalents of different terms and uses. As well as having the correct translation of the terms that

* Bu çalışma, 30 Eylül 2022 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Uluslararası Akademik Çeviribilim Kongresi'nde bildiri olarak sunulduktan sonra makale hâline getirilerek yayımlanmıştır.

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, busra.ozererdoğan@hbv.edu.tr, orcid: 0000-0002-0478-6683

Gönderilme tarihi: 9.10.2022

Kabul tarihi: 13.1.2023

correspond to different legal systems, it is very important for translators to understand and accurately convey emotions by using their emotional intelligence, which includes their personal, emotional and social competencies, in order for judges -who read or hear the relevant translations- to make the right decisions in the justice system. The aim of this study is to emphasize the importance of the emotional intelligence of legal translators and its possible effect on the decision mechanism by using the descriptive qualitative research method through analysing interviews made with a focus group consisting of 4 judges and 5 legal translators. This study reveals the need to develop the emotional intelligence skills of legal translators, as it is a subject that has rarely been studied before in the field of legal translation. As a result, in order the right decisions to be reached in the justice system, it should be ideal and targeted that legal translators have strong non-cognitive abilities such as stress management, empathy, communication skills, and the ability to understand, express and transfer emotions.

Keywords: translator, emotional intelligence, legal translation, legal translator, non-cognitive skills.

GİRİŞ

“Önemli olan sözcükler değil, sözlere nasıl can katılacağını ... ve onları söz yapan şeyin ne olduğunu bulabilmektir.”

Jerzy Grotowski

Hukuk çevirisinin doğruluğu ve kaliteli oluşu, adaletin en doğru şekilde tecelli ettirilmesinde pay sahibidir. İşin önemi ve ciddiyeti göz önüne alındığında, söz konusu doğru ve kaliteli çeviriye erişilmesi için hukuk çevirmeninin çeşitli donanımlara sahip olması gerekmektedir. Hukuk çevirmenlerinin, ileri düzeyde dil bilgisine, kültürel kodlara ve temel hukuki altyapıya sahip olmasının yanında öz farkındalık, empati², stres ve zaman yönetimi gibi bilişsel olmayan becerilerini de geliştirmiş olması ideal olandır.

Genel olarak mütercim-tercümanlık bölümlerinde duygusal zekâ hakkında herhangi bir eğitim verilmiyor oluşu, diğer tüm iş alanlarında olduğu gibi çevirmenlik alanında da iş başarısını etkilediği kabul görmeye başlayan duygusal zekâ yeterlikleri konusunda eksiklik hisseden çevirmenlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hukuk çevirisi alanında, davalı ve davacı tarafın içinde bulunduğu durumu empati yeteneği ile tam olarak kavrama ve doğru aktarma, baskı altındaki ilişkileri anlamak ve ifade etmek için gerekli empati yeteneğinin çevirmenler için önemi mevzu bahsedilmemesi, hedef metnin dikkate alındığı karar sürecinde verilecek hukuk kararlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

² Bu çalışmada empati, kişinin kendisinin ve karşıdakinin duygularını derinlemesine anlayabilme kapasitesini ifade etmektedir. Günlük hayatta kullanıldığı şekliyle, empati yapmak karşıdakine yardımcı olmak veya onun adına üzülme anlamlarında kullanılmamıştır. Çünkü, bir hukuk çevirmeninin mağdurun veya suçlunun içinde bulunduğu duruma karşı üzüntü duyup ona yardımcı olmaya çalışması mahkeme önünde kesinlikle kabul edilemez. Hukuk çevirmeni, empati yeteneği ile, karşıdakinin duygularını derinlemesine kavrayıp, eksiksiz ve en doğru şekilde aktarmalıdır.

Hukuk çevirmenliği adı altında ayrı ve kapsamlı bir özel alan eğitimi olmayışı, çevirmende özgüven eksikliğine ve yetersizlik duygusuna neden olmaktadır. Bu durum, çevirmenin duygusal zekâ yeteneklerini de sağlıklı bir şekilde yönetememesiyle sonuçlanmaktadır (Topses, 2009, s. 66). Mütercim-tercümanlık bölümlerinde bilişsel yeteneklerin geliştirilmesi ön plana çıkartılmış olup, duygusal zekâ yeteneklerinin geliştirilmesi hususunda müfredat geliştirilmediği için, başa çıkması ve yönetmesi zor bir alan olan hukuk çevirmenliği alanında çalışan çevirmenlerimiz duygusal zekâyla çözebilecekleri sorunlarda yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, bu durum çeviri kalitesine ve karar mekanizmasına olumsuz bir şekilde yansiyabilir.

Araştırmacının bu konuyu incelemeye karar vermesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin farklı tarihlerde ve çeşitli başvurulara ilişkin olarak çıkarttığı farklı kararlarda geçen ve kullanıldığı bağlamlara göre farklı anlamlara gelebilen bazı yakın anlamlı kelimelerin farklı çevirmenler tarafından hep aynı ifadeyle (“acı”) çevrilmiş olduğunu tespit etmesidir:

Pain (*Jalloh v. Germany* no. 54810/00)

Suffering (*Sufi and Elmi v. The UK* no. 11449/07)

Grief (*Cardot v. France* no. 11069/84)

Anguish (*Jalloh v. Germany* no. 54810/00)

➔ ACI

Sorrow (*Nada v. Switzerland* no. 10593/08)

Misery (*M.S.S. V. Belgium and Greece* no. 30696/09)

Ache (*Chabauty v. France* no. 57412/08)

Distress (*V. v. The UK* no. 24888/94)

Araştırma sırasında, cevap aranan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Duygusal zekâ ile hukuk çevirmenlerinin mesleki performansları arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Duygusal zekâ, hukuk çevirmenlerinin iş yönetimini nasıl etkilemektedir?
3. Hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâ yeterlikleri, çeviri kalitesini ve karar mekanizmasını nasıl etkilemektedir?

Bu sorular kapsamında, 4 hakim ve 5 hukuk çevirmeni ile yapılan görüşmelerden toplanan veriler, betimsel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiş duygusal zekâ konusu hukuk çevirmenliği mesleği kapsamında ele alınmıştır.

1. HUKUK ÇEVİRMENİ VE DUYGUSAL ZEKÂ

Sarcevic'e göre (1997, s. 112), hukuk çevirmeni kapsamlı bir hukuki terminoloji bilgisine, hukuki muhakemeyi anlama, hukuk metinlerini analiz edebilme ve mahkemelerin bir hukuk metnini nasıl yorumlayıp uygulayacağını öngörebilme becerilerine sahip olması beklenen özel alan çevirmenidir. İşe alımlarda, hukuk çevirmeninin en az 4 yıllık eğitim veren bir filoloji veya mütercim-tercümanlık alanlarından mezun olmak, dil yetkinliğini yanında kültürel kodları yorumlayabilme yeteneğini edinmiş olmak ve son zamanlarda akademik çalışmalarda da gösterildiği üzere temel hukuk eğitimi alarak hukuk metinlerini yorumlayabilecek şekilde hukuk sistemleri hakkında bilgiye haiz olmak gibi temel koşulları yerine getirmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, bu özelliklere ek olarak bir hukuk çevirmeninin mahkeme ortamı gibi stres yönetimi

gerektiren ortamlarda ve hukuk metinleri gibi önemi ve ciddiyeti yüksek metinlerle çalışırken duygusal zekâ yeteneklerinin gelişmiş olmasının hukuk çevirisi bağlamında önemine ve bunun hukuk kararlarının alınmasında herhangi bir etkiye sahip olup olmadığı incelenerek; bir hukuk çevirmeninin yukarıda sayılan özelliklere ek olarak bilişsel olmayan becerilerinin, diğer bir deyişle duygusal zekâsının da gelişmiş olması gerektiği kanaatine varılmıştır.

1990 yılında Duygusal Zekâ (Emotional Intelligence) kavramı ilk defa Harvard Üniversitesinde görevli Peter Salovey tarafından kullanılmıştır. New Hampshire Üniversitesinde görevli akademisyen John Mayer duygusal zekâ kavramını sosyal zekâ kavramı ile birlikte ele alınarak geliştirmiştir. Duygusal Zekâ Kuramı, Gardner'ın çoklu zekâ kuramına dayandırılmıştır. Gardner, sosyal zekânın karşısındaki insanı anlamak olduğunu söylemiştir (Aslan, 2013, s. 101; Aral, 2016, s. 21; Çoban, 2017, s. 13).

Duygusal zekâ becerileri tek başına kişinin sosyal yaşamındaki başarısını etkilerken, bilişsel becerilerle birlikte kişinin iş hayatındaki başarısına katkı sağlamaktadır (Çoban, 2017, s. 41). Duygusal zekâ, kişinin duygularını anlaması ve etkili bir şekilde yönetmesi olarak tanımlanabilir (Davidson, 2007, s. 9). Duygusal zekâ, bilişsel zekâdan oldukça farklı olmasına rağmen, iş hayatında birbirlerini tamamlayarak bireylerin verimli ve başarılı bir iş hayatına sahip olmalarını kolaylaştırmaktadır (Titrek, 2013, ss. 61-67).

Hukuk çevirmenlerinin mesleki kariyerlerinde ihtiyaç duyduğu bazı duygusal zekâ beceri ve davranışlarını aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kendine güven, kendini gerçekleştirme, empati, stres yönetimi
- Kendini tanıma, duyguları yönetebilme, özgüven, özsaygı
- Kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, uyumluluk, esneklik

Hukuk çevirmeninin performansının tüm bilişsel becerilerinin yanında; doğrudan veya dolaylı olarak, stres ve zaman yönetimi, baskı altında çalışmakla başa çıkabilmek, empati yeteneğinin gelişmiş olması, sosyal sorumluluk bilincine sahip olup ahlaki kurallara dikkat etmesi gibi duygusal zekâ becerisiyle ilişkili unsurlardan etkilendiği ve bu unsurların aktarılan metnin veya konuşmanın karşı dile en doğru şekilde aktarılmasına yardım edeceği açıktır.

Davidson isimli bir araştırmacı, 155 çevirmenin dahil olduğu bir çalışma ile duygusal zekâ ve çevirmenin iş tatmini ve başarısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yüksek duygusal zekâ yeterliğinin kariyer başarısını doğrudan etkilediği, motivasyonu arttırdığı ve karar verme becerisini geliştirdiği bulunmuştur (Davidson, 2013, s. 4). Bu çalışmanın hukuk çevirmenleri için yol gösterici yanı, hukuk çevirmenlerinin zor metinlerle, mahkeme salonu gibi gergin ortamlarda ve mahkeme sonunda verilecek kararın insan yaşamını ve adaleti etkileyebileceği gerçeğinin ağırlığıyla başa çıkması gereken koşullarda duygusal zekânın en az bilişsel zekâ kadar önemli olduğunu ortaya koymasıdır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak betimsel nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, kürsü tecrübesi olan 4 hakim ile sözlü ve yazılı hukuk çevirisi yapan 5 hukuk çevirmeninden oluşan bir odak grup ile açık uçlu soruların kullanıldığı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu görüşmelerin yapılabilmesi için Ankara Hacı Bayram Veli

Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli etik kurul izni ve katılımcılardan gönüllü onam formu alınmıştır. Veri toplama işleminden önce farklı görüşmelerde, katılımcılar, duygusal zekâ ve bilişsel zekâ becerileri hakkında bilgilendirilmiş ve katılımcılarla söz konusu becerilerin etkili hukuk çevirisi üzerindeki rolleri hakkında konuşulmuştur.

Betimsel içerik analizine konu olan verilerin toplandığı görüşmelere katılan 4 hakimin 3'ü kadın iken 1'i erkektir. Görüşmelere katılan 5 hukuk çevirmeninin hepsi kadındır. Katılımcıların yaşları 26 ila 52 arasında değişirken, iş tecrübeleri ise 3 ila 18 yıl arasında değişkenlik göstermektedir. Eğitim seviyeleri ise, lisans mezunu ağırlıklı olmak üzere devam eden yüksek lisans ve doktora programlarına kayıtlı olanların sayısı 4'tür. Katılımcılar, kimlik bilgileri paylaşmak zorunda olmaksızın kendi ofislerinde gönüllülük esasına dayanarak açık uçlu sorulara yanıt vermişlerdir.

Veri toplama sürecinde herhangi bir süre sınırı konulmamış ve kayıt altına alma işlemi yapılmamıştır. Katılımcılar, istedikleri takdirde ek yorum yapmaya veya ek bilgi vermeye teşvik edilmiştir. Toplanan veriler daha sonra betimsel araştırma yöntemi ile analiz edilmiştir. Veri toplama sırasında temas edilen temalar tanımlanmış ve konu bağlamında değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Yapılan görüşmeler sırasında katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tablolarda açıklanmıştır:

Duygusal zekâ ile hukuk çevirmenlerinin mesleki performansları arasındaki nasıl bir ilişki vardır?

İlişki Seviyesi	Hukukçu Katılımcı Sayısı	Çevirmen Katılımcı Sayısı
Doğrudan ve Oldukça ilgili	3	5
Dolaylı olarak veya Az ilgili	1	0
Hiç ilgili değil	0	0

Tablo 1

Duygusal zekâ ile hukuk çevirmenlerinin mesleki performansları arasında doğrudan ve oldukça ilgili bir ilişki olduğunu söyleyen hukukçu sayısı 3 iken, hukuk çevirmenlerinin sayısı 5'tir. Yalnızca 1 hukukçu, söz konusu ilişkinin dolaylı olduğunu ifade etmiştir.

Duygusal zekâ hukuk çevirmenlerinin iş yönetimini nasıl etkilemektedir?

Hukukçular – Doğrudan ve Oldukça İlgili (3)
Duygusal Zekâsı yüksek çevirmenler, kişileri ve olayları daha iyi anlayıp; bilişsel yeterlikleri ile birleştirerek daha doğru ve kaliteli bir çeviri elde ederler.
Stres yönetimi ve baskı altında duygularını kontrol edebilme yeteneği verimli ve başarılı bir çeviri ortamı sağlayacaktır.

Tablo 2

Duygusal zekânın hukuk çevirmenlerinin iş yönetimini ne şekilde etkilediği sorusuna, duygusal zekâ ile hukuk çevirmenlerinin mesleki performanslarını doğrudan ilgili bulan 3 hukukçu, duygusal zekâsı yüksek çevirmenlerin, bilişsel olmayan becerileriyle kişileri ve olayları daha iyi anlayarak, bilişsel zekâ becerilerini de kullanarak doğru çeviriye ulaşacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, duygusal zekâ becerilerinden olan stres yönetimi ve baskı altında duygularını kontrol edebilme yeteneğinin verimli ve başarılı bir hukuk çevirisi metninin ortaya çıkmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Çevirmenler – Doğrudan ve Oldukça İlgili (5)

Duygusal Zekâ ile çeviride gerekli olan duygu aktarımı başarısı elde edilir.

Kendini gerçekleştirme duygusu ve sorumluluk duygusunun gelişmiş olması iş tatminini ve dolayısıyla çeviri başarısını olumlu etkileyecektir.

Tablo 3

Aynı soruya, hukuk çevirmenlerinin verdiği cevaplar arasında en çok öne çıkanı duygusal zekâ ile hukuk çevirisinde gerekli olan duygu aktarımı başarısına ulaşılacağı ve duygusal zekâ becerilerinden olan kendini gerçekleştirme duygusu ve sorumluluk duygusunun gelişmiş olmasının iş tatmini ve çeviri başarısını arttıracığı görüşleridir.

Hukukçular – Dolaylı olarak veya az ilgili (1)

Mahkeme huzurunda oldukları ve yapılan işin ciddiyeti düşünüldüğünde heyecanlarını yenmelerine yardımcı olabilir.

Mağdurun ifadesini çevirirken sezgileri kuvvetliyse empati yaparak kendilerini onun yerine koyup ifadeyi daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir.

Bilişsel donanım kadar önemli değil.

Önemli olan dil yetkinliği ve hukuk terminolojisine vakıf olmaktır.

Tablo 4

Son olarak, aynı soruya hukuk çevirisi ile duygusal zekâ arasında dolaylı bir ilgi olduğunu düşünen 1 hukukçunun yanıtı şu şekildedir: Duygusal zekânın, hukuk çevirmenlerine mahkeme huzurunda ciddi ve önemli bir görevi ifa ettikleri sırada heyecanlarını yenmelerine yardımcı olacağını; mağdurlara ait ifadelerin çevirisinde empati yeteneği ile duyguları daha iyi aktarma başarısı vereceğini; yine de bilişsel donanımlar kadar öne çıkartılamayacağını ve önemli olanın dil yetkinliği ve hukuki alt yapı olduğunu öne sürmüştür.

Üniversite veya özel alan çevirisi programlarında yeterli ve etkili bir duygusal zekâ yeterliği eğitimi aldınız mı?

Cevaplar	Çevirmenler – Katılımcı Sayısı
Yeterli ve Etkili	0
Yetersiz ve Etkili Olmayan	5
Yetersiz ancak Etkili Sayılabilen	0

Tablo 5

Hukuk çevirmenlerine, eğitim hayatları sırasında yeterli ve/veya etkili bir duygusal zekâ eğitimi alıp almadıkları sorulduğunda, hepsi bu yönde hiçbir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir.

Hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâ yeterlikleri çeviri kalitesini ve karar mekanizmasını nasıl etkilemektedir?

Hukukçu Katılımcıların Cevapları
Hukuk çevirmenlerinin yüksek empati yeteneği, olayları ve duyguları doğru ve etkili şekilde aktarmalarını sağlayacaktır.
Yaşanan olaylar ve mağduriyet ancak eksiksiz aktarılabildiğinde mahkeme en doğru kararı verecektir.
Olaylar ve olgular yetersiz veya hatalı aktarıldığında, hakimink takdirine bırakılan tazminata hükmetme gibi kararlarda isabetli tutum sergilemek zorlaşabilir.
Adalet ve hakkaniyetin öneminin farkında olan hukuk çevirmeni en doğru aktarımı yapabilmek için gerekli bilişsel ve duygusal yetileri edinmeli ve mahkemenin olayı doğru yorumlaması için eksiksiz ve doğru aktarımlar yapabilmelidir.

Tablo 6

Görüşmelerde tartışılan son soru, hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâ yeterliklerinin çeviri kalitesini ve karar mekanizmasını nasıl etkilediğidir. Bu soruya hukukçu katılımcılardan alınan öne çıkan cevaplar şu şekildedir: Hukuk çevirmenlerinin empati yapabilmesi, olayları ve duyguları doğru anlama ve etkili bir şekilde aktarma olanağı sağlayabilir; yaşanan olaylar ve mağduriyet eksik aktarıldığında mahkemenin en doğru kararı alması zorlaşmaktadır; bu durum özellikle tazminata hükmedilen kararlarda ön plana çıkmaktadır; ve adaletin tecelli ettirilmesinde pay sahibi olan çevirmenin gerekli bilişsel ve bilişsel olmayan zekâ becerilerini en iyi şekilde geliştirmesi gerekmektedir.

4. TARTIŞMA

Özel alan çevirileri arasında hukuk çevirisine olan ihtiyaç, küreselleşen dünyada gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Bu alanda uzmanlaşıp, yetkin bir şekilde hukuk çevirisi yapmak isteyen çevirmenlere yönelik üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümlerinde verilen bir veya

iki temel hukuk çevirisi dersleri dışında özel bir formasyon eğitimi bulunmamakta ve çevirmenin bu alanda tecrübe kazandıkça kendini geliştirdiği ve yetkinleştiği gözlemlenmektedir.

Öte yandan, kaynak ve hedef dillerde ve kültürlerde yetkinliğini kanıtlamış mütercim tercümanların, özel alan çevirisi kapsamında yalnızca temel hukuk eğitimine sahip olmaları da yeterli olmayıp, söz konusu bilişsel yetilerinin yanında duygusal zekâ gibi bilişsel olmayan yetilerini de geliştirmek zorundadırlar. Bunun nedeni, hukuk çevirmeninin sahip olması gereken nihai özellikler arasında, kapsamlı bir hukuk terminolojisi bilgisi ve hukuk metinlerini analiz edip yorumlama yeteneğinin yanında empati kurabilme, stres yönetimi ve motivasyonun gibi duygusal zekâ yeteneklerinin de kullanılmasının daha güçlü ve doğru bir çevirinin ortaya çıkması için elzem olduğudur.

Bu durumun tespiti için, gerekli etik kurul izni alınarak 4 hukukçu ve 5 hukuk çevirmeninden oluşan odak grup ile gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilen görüşmeler sırasında, duygusal zekâ ile duyguları anlama ve yönetme kapasitesinin ifade edildiği ve duygusal zekâ yetilerinin öz farkındalık, öz denetim, empati, motivasyon, sosyal beceri, kendini tanıma, zayıf ve güçlü yönleri üzerinde çalışma, ruh halini kontrol etme ve yönlendirme, kültürler arası farklılıklara duyarlılık ve zaman-stres yönetimi gibi unsurları kapsadığı tartışılmıştır.

İlk etapta, “Duygusal zekâ ile hukuk çevirmenlerinin mesleki performansları arasındaki nasıl bir ilişki vardır?” sorusuna hukukçu katılımcıların 3’ü, duygusal zekâ ve hukuk çevirmenlerinin mesleki başarıları arasında doğrudan ve güçlü bir ilişki olduğunu; bilişsel yeterliklerini yüksek duygusal zekâ ile birlikte kullanarak hukuk çevirisinde kaliteyi ve en doğru aktarımı yakalayabilecekleri görüşünderken; 1 hakim duygusal zekânın önemini bilişsel becerilerin hemen arkasından geldiğini, asıl önemli unsurun dil yeterliliği ve hukuki alt yapı olduğunu ileri sürmüştür. Bu durum, hukukçular arasında hukuk çevirisinde bilişsel becerilerin yanında duygusal zekâyı kapsayan bilişsel olmayan becerilerin de önemini ve gerekliliğine dair bir farkındalığın olduğunu göstermektedir.

Hukuk çevirmeni katılımcıların hepsi, duygusal zekâ ve mesleki başarının çok yakından ilgili olduğunu, bu konuda daha önce hiçbir eğitim veya bilgilendirme almadıklarını; ve hatta hukuk çevirisi derslerini içerik olarak zayıf ve yetersiz bulduklarından bilişsel donanımlarının da istedikleri ölçüde gelişmiş olmadığını; bu durumun duygusal zekâ becerilerini zayıflattığını dile getirmişlerdir. Söz konusu görüşmeler sonucunda, hukuk çevirisi yapan çevirmenlerin tecrübe kazandıkça özel bir hukuk alanı eğitimine ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir.

Bir sonraki aşamada, “Duygusal zekâ hukuk çevirmenlerinin iş yönetimini nasıl etkilemektedir?” sorusuna ilişkin olarak hukukçu grubu, duygusal zekâsı yüksek çevirmenlerin sorumluluk duygusuyla hareket ettikleri için doğru aktarım konusunda gayretli, bilişsel ve duygusal zekânın el ele olması dolayısıyla etkili bir aktarımı başaran, stresli durumları yönetebilen, baskı altında çalışabilen başarılı çalışanlar olacağını belirtmişlerdir. Bu soru hakkında çevirmen grubu ise, duygu aktarımını doğru yapabilen, kendini gerçekleştirme hedefi olan, pozitif bir bakış açısına sahip, sorumluluk ve esneklik sahibi hukuk çevirmenlerinin iş tatminine daha kolay ulaşacağı; bu durumun da çeviride kaliteyi elde etmeye yardımcı olacağı konusunda hemfikir olmuşlardır. Hukukçular için, stres ve zaman yönetimi iyi bir hukuk çevirmeninin sahip

olması gereken en önemli duygusal zekâ yetilerindedir. Zira, mahkeme gibi gergin ve stresli ortamlarda baskı altında çalışabilmeyi başarmak için güçlü bir duygusal zekâyâ sahip olmak gerekmektedir.

Son olarak, “Hukuk çevirmenlerinin duygusal zekâ yeterlikleri çeviri kalitesini ve karar mekanizmasını nasıl etkilemektedir?” sorusu yalnızca hukukçu gruba yöneltilmiş olup; hakimlerin hepsi, olay-olgu ve mağduriyetlerin empati yeteneği gibi duygusal zekâ becerileri yardımıyla en doğru şekilde anlaşılmasının; doğru ve yeterli bir çeviri için olmazsa olmaz olduğunu; özellikle hakimlerin takdir yetkisi kullandığı manevi tazminat hükmü içeren kararlarda mağduriyetin hakkaniyetli bir şekilde giderilmesinde hukuk çevirmeninin de sorumluluk sahibi olduğunu vurgulamışlardır. Karar mekanizmasında dolaylı ancak güçlü bir etkisi olan hukuk çevirisi metinlerinin en iyi şekilde çevrilmesi için hem bilişsel hem de bilişsel olmayan yetilerin bir arada kullanılması en etkin sonuca ulaşmaya yardım edecektir. Dava sürecinde, davalı ve davacı tarafın içinde bulunduğu koşulları duygusal zekâ yetileriyle doğru bir şekilde kavrayıp dil yeterliliğini kullanarak en iyi şekilde aktaran başarılı hukuk çevirmenleri sayesinde adaletin en doğru ve hızlı şekilde tecelli ettirilmesi kolaylaşacaktır.

SONUÇ

Son zamanlarda, diğer tüm iş alanlarında olduğu gibi çevirmenlik mesleğinde de duygusal zekânın önemi öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, duygusal zekânın hukuk çevirisinde önemi de karar mekanizmasına olası etkileri araştırılmıştır. Yapılan durum tespiti neticesinde, hukuk çevirmenlerinin eğitim hayatları sırasında bilişsel becerilere verilen önemin yanında duygusal zekâ gibi bilişsel olmayan becerilerin de kazandırılmasına olan ihtiyacı hissettikleri gözlemlenmiştir. Bu anlamda, hukuk çevirmeni olmak isteyen mütercim-tercümanlık bölümü öğrencilerine, özel alan eğitimi olarak verilen hukuk çevirisi derslerinin kapsamının bilişsel becerilerin yanında duygusal zekâ becerileri kazandırma şeklinde genişletilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, hukuk çevirmenlerinin, dil yeterliliklerinin yanında temel hukuki bilgi ve terminolojisine sahip olmaları; onların duygusal zekâ becerileri de daha etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabilecektir.

Öte yandan, hukuk çevirmenlerinin yüksek duygusal zekâyâ sahip olmaları, mesleki tatmin ve başarı için de gerekli ve önemlidir. Kaliteli ve doğru hukuk metni çevirileri elde etmek için hukuk çevirmenlerinin özellikle empati yeteneği ve stres yönetimi gelişmiş olmalı; baskı altında çalışma koşullarını yönetebilmelidirler. Doğru anlaşılan ve aktarılan olay, olgu, durum ve duygular; hakimin en doğru kararı vermesi için hukuk metinleri açısından elzemdir. Bilişsel yetilerini etkin bir şekilde kullanabilmesi için duygusal zekâ yetilerinin de güçlü olması gerekliliği ortaya konulmuştur. Bu nedenle çevirmenler, iş hayatında başarıyı ve iş tatminini elde etmek için bu alanda kendilerini geliştirmelidir. Son olarak, bu alanda ilk defa araştırılan bu konunun, çevirmenlik eğitimine ve özel alan çevirmenliği olarak hukuk çevirmenliği eğitimine yeni bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Aral, Mehtap (2016). *Emotional Intelligence and Interpreting: A Study on Conference Interpreters in Turkey*. Master's Thesis. Ankara: Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, Department of Translation and Interpretation.
- Aslan, Şebnem (2013). *Duygusal Zekâ: Dönüşümcü ve Etkileşimci Liderlik*. Eğitim Yayınevi: Konya.
- Çoban, Fadime (2017). *Profesyonel Çevirmenlerin Duygusal Zekâları ile Çevirmen Tatminleri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gardner, Howard (2010). *Çoklu Zekâ Kuramı: Zihin Çerçevesi*. Alfa Yayınları: İstanbul.
- Hubscher-Davidson, Severine (2007). *An Empirical Investigation into the Effects of Personality on the Performance of French to English Student Translators*. Doktora Tezi. İngiltere: University of Bath.
- Hubscher-Davidson, Severine (2013). "Emotional intelligence and Translation Studies: A new bridge". *Meta: Journal des traducteurs Meta:/Translators' Journal*, 58(2), 324-346. Retrieved from <http://www.erudit.org/revue/meta/2013/v58/n2/1024177ar.html> 12.08.2022
- Sarcevic, Susan (1997). *New Approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International.
- Titrek, Osman (2013). *İq'dan Eq'ya: Duyguları Zekice Yönetme*. Pegem Akademi: Ankara.
- Topses, Gürsen (2009). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Nobel: Ankara.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

- Cardot v. France* no. 11069/84, 19.03.1991.
- Chabauty v. France* no. 57412/08, 04.10.2012.
- Jalloh v. Germany* no. 54810/00, 11.07.2006.
- M.S.S. V. Belgium and Greece* no. 30696/09, 31.01.2011.
- Nada v. Switzerland* no. 10593/08, 12.09.2012.
- Sufi and Elmi v. The UK* no. 11449/07, 28.06.2011.
- V. v. The UK* no. 24888/94, 16.12.1999.

BATI

EDEBİYATINDA AKIMLAR

editör
OKTAY YİVLİ

HATİCE FIRAT
YASEMİN MUMCU
OKTAY YİVLİ
OĞUZHAN KARABURGU
BERNA AKYÜZ SİZGEN
NİLÜFER İLHAN

ÜMMÜHAN TOPÇU
SEFA YÜCE
HANİFİ ASLAN
METİN AKYÜZ
MEHMET SÜMER
YAKUP ÖZTÜRK

Günce Yayınları

Prof. Dr. Önder Göçgün

TİYATRO DENEN HAYAT SAHNESİ

Günce Yayınları

PROF. DR. ÖNDER GÖÇGÜN

Türk Tasavvuf Şiiri

AÇIKLAMALI VE YORUMLU ÖRNEKLERLE

Günce Yayınları

MODERN TÜRK EDEBİYATI

editör
OKTAY YİVLİ

MUHARREM DAYANÇ
OKTAY YİVLİ
MACİT BALIK
MAHMUT BABACAN
SEVİM ŞERMET

YASEMİN MUMCU
BEDİA KOÇAKOĞLU
NİLÜFER İLHAN
MAKSUT YİĞİTBAŞ
SELAMİ ALAN

Günce Yayınları